

★ Ὁ δὸν Χουάν εἶναι τυπικὸ παράδειγμα Ἰνδιάνου μάγου-θεραπευτῆς ἢ, πὺ σωστά [σως, σάμαν. Εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἀνθρώπου πού στίς μέρες μας ἀντιπροσωπεύει γιὰ τοὺς πὺ πολλοὺς κάτι παρόμοιο ἢ, τὸ πολύ, ἐρεθιστικὸ, πειρακτικὸ γιὰ τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων ἐντὸς μας καὶ ἐκτὸς μας. Στὴν πραγματικότητά δ' ὡς οἱ ἄνθρωποι σάν τὸν δὸν Χουάν ἐνσαρκώνουν ὅτι, στ' ἀλήθεια μπορεῖ νὰ ὀνομασθεῖ πνευματικὴ ἀνάπτυξη: ἀναχωρητὴς, ἀλλὰ ὄχι ἀντικειμενικὸς, τελούντες σὲ φυσικὴ καὶ σταθερὴ ἐπαφὴ μὲ τὴ φύσιν καὶ τὴ δύναμιν πού τὴν διαπνέει, μὲ ἄκρο σεβασμὸ γιὰ ὅλα καὶ προχωρώντας σὲ διαρκῶς ἀναπτυσσόμενη ἀμεσότητα σχέσης μὲ ὅσα ἐπιδιώκουν, κάνουν τὸν κόσμον μέγιστο, ἱερότατο, κόσμον στ' ἀλήθεια.

Οἱ τέτοιοι ἄλλοι ἄνθρωποι, σάν τοὺς γέροντες, τίς γιαγιάδες μας, τοὺς ζωισμένους καὶ ἐνόητους μας ἄνθρωπους τῆς χθεςσινῆς ἢ σημερινῆς ἡμέρας πού δὲ στερήθηκαν τὴ φύσιν, αὐτοὶ πού ἡ βλακώδης ἀμορφωσιά μας κάποτε ὑποτιμᾷ καὶ περιφρονεῖ ἢ, ἔστω, «λαογραφικῶς» μελετᾷ, αὐτοὶ εἶναι πού θὰ μᾶς ἀνοίξουν τὰ μάτια. Τὰ βιβλία καὶ τὰ πειράματα καὶ τὰ φτιαχτά μας πράγματα ὄχι μόνον δὲν εἶναι τὸ πᾶν, ἀλλὰ δὲν εἶναι κἄν χρήσιμα ἂν δὲν ἔχουμε θέσιν σωστή.

Ὁ δὸν Χουάν — καὶ ὅλοι οἱ δὸν Χουάν — ἔχει θέσιν σωστή. Πιστεύει πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνεξάντλητες δυνάμεις, πῶς τὰ φυσικὰς ἀδύνατα εἶναι ἐσφαλμένη θεώρηση, μελετᾷ μὲ θρησκευτικὴ καθαρότητα τὸ κάθε τι, ζωντανεῖ μπροστὰ σου ὅλα ὅσα στ' ἀλήθεια εἶναι ζωντανά, σοῦ θυμίζει τι πραγματικὰ θὰ πει ἄνθρωπος.

Κι ἐρχόμαστε ἀπὸ δῶ πὺ σωστά στοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου καὶ στὰ μεγάλα βιβλία, πού μπροστὰ τους πολλὰ δικά μας εἶναι εὐτελεῖ. Ἐρχόμαστε δηλαδὴ σὲ μιὰ ἄλλη θέα, σ' ἓνα ἄλλο τρόπο, πού εἶναι ὁ σωστός, ὁ πραγματικὰ ἀνθρώπινος τρόπος. Καὶ κρατᾷμε μέσα μας ἀκριβὲς τὸ σεβασμὸ γιὰ τὸ δάσκαλον, τὸν ἀληθινὸ δάσκαλον. Τὶ ἄλλο, γιὰ παράδειγμα, θὰ ἦταν ἓνας Σωκράτης καὶ τί ἄλλο θὰ ἴσθαι οἱ μαθητὲς του; καὶ ἂν κοιτάξουμε ὅπλα μας, τί ἄλλο θὰ ἦταν καὶ θὰ ἔδινε στοὺς ἄλλους ἓνας πολεμιστὴς (Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι, Ἑλληνίδες Μητέρες) Σολωμός; — Καὶ ὁ δὸν Χουάν εἶναι νὰ δοῦμε τοὺς Ἑλληνες πὺ σωστά;

★ Τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα εἶναι ἀπὸ ἓνα ἀπὸ τρία βιβλία ἀφιερωμένα στὸν δὸν Χουάν, ἀπὸ ἓνα μελετητὴ πού ἔζησε κοντὰ στοῦ δάσκαλου, ἔκτανόνας ἀπ' τὴ διάθεσιν νὰ μάθει ἀπὸ πρῶτο χεῖρ γιὰ τὴ χρῆσιν μερικῶν φυτῶν. Τὸ βιβλίον εἶναι πρωτότυπο, πρωταρχικόν, μὲ ἀθηναιτικὴ καὶ γνήσια βίλη, ὅπως τὴν κατέγραψε (ἀγγλικὰ, μεταφράζοντας σημεῖώσεις ἀπὸ ἰσπανικὸ προφορικὸ λόγον τοῦ Ἰνδιάνου—Γιάκα—δὸν Χουάν) ὁ συγγραφεύς, πού ἔζησε συνταρακτικὰς ἐμπειρίας κοντὰ στὸν γαλήνιο, δυνατὸ καὶ σεβαστὸ δὸν Χουάν—καὶ πού, ὅπως σημειώνει στὸ τέλος—νικήθηκε ἀπὸ τὸν πρῶτον κίολας ἐχθρὸ τοῦ ἀνθρώπου στὴν πάλιν τῆς γνώσεως, τὸ φόβο.

★ Τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ τοῦ κομματιοῦ καὶ τὴν μετάφρασίν του τὴν ἔκανα γιὰ τὸν Ἀντόνιο Μπελεζίν, πού εἶναι σίγουρα ἓνας δάσκαλος.

Σωκράτης Α. Σκαρτσῆς

Ὁ ἄνθρωπος τῆς γνώσεως

Δίστας γιὰ λίγο, ὅμως μετὰ ἄρχισε νὰ μιλάει.

— Ὅταν ἓνας ἄνθρωπος ξεκινᾷ νὰ μάθει, ποτὲ δὲν ἔχει ξεκαθαρίσει τοὺς στόχους του. Ὁ σκοπὸς του εἶναι λειψός: ἡ πρόθεσιν του ἀόριστος. Ἐλπίζει ἀνταμιβεῖς πού ποτὲ δὲ θὰ πραγματοποιηθοῦν, γιὰτὶ δὲν ξέρει τίποτα ἀπὸ τίς δυσκολίες τῆς μάθησιν.

Σιγά—σιγά ἀρχίζει νὰ μαθαίνει λίγο—λίγο στὴν ἀρχή, μετὰ μεγάλα κομμάτια. Καὶ οἱ σκέψεις του σύντομα συγκρούονται. Αὐτὸ πού μαθαίνει, δὲν εἶναι ποτὲ αὐτὸ πού εἰκασε ἢ φαντάστηκε, κι ἔτσι ἀρχίζει νὰ φοβάται. Ἡ μάθησιν δὲν εἶναι ποτὲ αὐτὸ πού περιμένει κανεὶς. Κάθε ὄντιμα στὴ μάθησιν εἶναι ἓνας νέος μόχθος καὶ ὁ φόβος πού δοκιμάζει ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ σωρῶνεται ἀλύπητα, ἀνυποχώρητα. Ὁ σκοπὸς του γίνεται πεδίο μάχης.

Κι ἔτσι σκοντάφτει στὸν πρῶτον ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς τοῦ ἐχθροῦ: τὸ Φόβο! Τρομερὸς

ἐχθρός: δόλιος καὶ δύσκολος νὰ τὸν καταβάλει. Μένει κρυμμένος σὲ κάθε στροφή τοῦ δρόμου, παραμονεύοντας. Κι ἂν ὁ ἄνθρωπος, τρομαγμένος μπροστὰ του, τρέπεται σὲ φυγή, ὁ ἐχθρός του βάζει τέλος στὴ ζήτησιν του.

—Τὶ θὰ συμβεῖ στὸν ἄνθρωπον ἂν τραπεῖ σὲ φυγὴ ἀπὸ φόβο;

—Τίποτα δὲν τοῦ συμβαίνει ἄλλο ἀπ' ὅτι ποτὲ δὲ θὰ μάθει. Ποτὲ δὲ θὰ γίνῃ ἄνθρωπος τῆς γνώσεως. Θὰ γίνῃ ἓνας παλιγκάρης ἢ ἓνας ἀκακος, φοβισμένος ἄνθρωπος—ὅπως καὶ νὰ ἴναι, θὰ εἶναι ἓνας νικημένος ἄνθρωπος. Ὁ πρῶτος τοῦ ἐχθροῦ θὰ ἔχει βάλει τέλος στὴ λαχτάρα του.

—Καὶ τί μπορεῖ νὰ κάνει γιὰ νὰ καταβάλει τὸν φόβο;

—Ἡ ἀπάντησιν εἶναι πολὺ ἀπλή. Πρέπει νὰ εἶναι ἀπόλυτα φοβισμένος καὶ ὅμως πρέπει νὰ μὴ σταματῇ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανόνας!